

De lapidaire collectie

Religieuze beeldhouwwerken

Jean Mouliérat had een beeldentuin aangelegd in Castelnau, verspreid tussen de beplanting. Om conserveringsredenen is de collectie architectuur-elementen nu gedeeltelijk tentoongesteld in de westelijke vleugel.

- 11 **In de grote zaal** zijn beeldhouwwerken en architectuurfragmenten uit de XIIIde tot de XVIIde eeuw te vinden, van verschillende herkomst. Een grafsteen uit de Hoge Middeleeuwen dekt een voormalige put af.
- 12 **In de kleine zaal**, de voormalige broodkamer, vindt u XIIde eeuwse kapitelen uit de oude Romaanse kerk van Sainte-Croix-du-Mont en twee kapitelen met Korinthisch bladerwerk uit de XVIde eeuw. Een claustra en een plaat met maaswerk zijn overblijfselen uit de eerste Karolingische kerk van Carennac. Een *Bewening van Christus* uit het einde van de XVde eeuw, een stuk uit de Languedoc, beïnvloedt door Vlaamse kunst, toont nog tekenen van polychromie.
- 13 **Onder de galerij** ziet u twee opmerkelijk versierde kapitelen uit de XIIde eeuw, afkomstig uit de voormalige kerk van Sainte-Croix-du-Mont: de *Wederopstanding van Christus*, het *Verraad van Judas op de Olijfberg* en de aartsengel Michael uit de XVde eeuw, omringd door twee ligbeelden.

Woordenlijst

Buitentalud: buitenste wand van een gracht, als tegenstelling tot de binnentalud.

Coussiège: stenen bank in een vensteropening.

Duivengat: gat in het metselwerk nadat het houtwerk is verwijderd.

Kazemat: een versterkte ruimte die beschermd is tegen vijandig vuur.

Lice: in de middeleeuwse architectuur, een ruimte tussen twee ommuringen of tussen een muur en een slotgracht.

Machicoulis: overhangende stenen galerij met openingen in de vloer waardoor geschoten kan worden (van boven naar beneden).

Ploertendoder: opening in het gewelf van een ingang om projectielen door te gooien.

Ring: uitlopend uiteinde van een schietgat.

Roede: horizontale gleuf in een kruisvormig schietgat.

Praktische informatie

Gemiddelde tijd voor het bezoek: 1u15.

Het Centre des monuments nationaux geeft een collectie gidsen uit over de Franse monumenten, die in diverse talen vertaald zijn. De Éditions du patrimoine worden in de boekhandel verkocht.

Centre des monuments nationaux
Château de Castelnau-Bretenoux
46130 Prudhomat
tél. 05 65 10 98 00
fax 05 65 10 91 88

www.monuments-nationaux.fr

kasteel van Castelnau-Bretenoux

Een opmerkelijk voorbeeld van de evolutie van de kasteelarchitectuur

Een bewogen geschiedenis

Het kasteel van Castelnau-Bretenoux wordt vanaf de XIIIde eeuw gebouwd door de baronnen de Castelnau de Bretenoux, die reeds

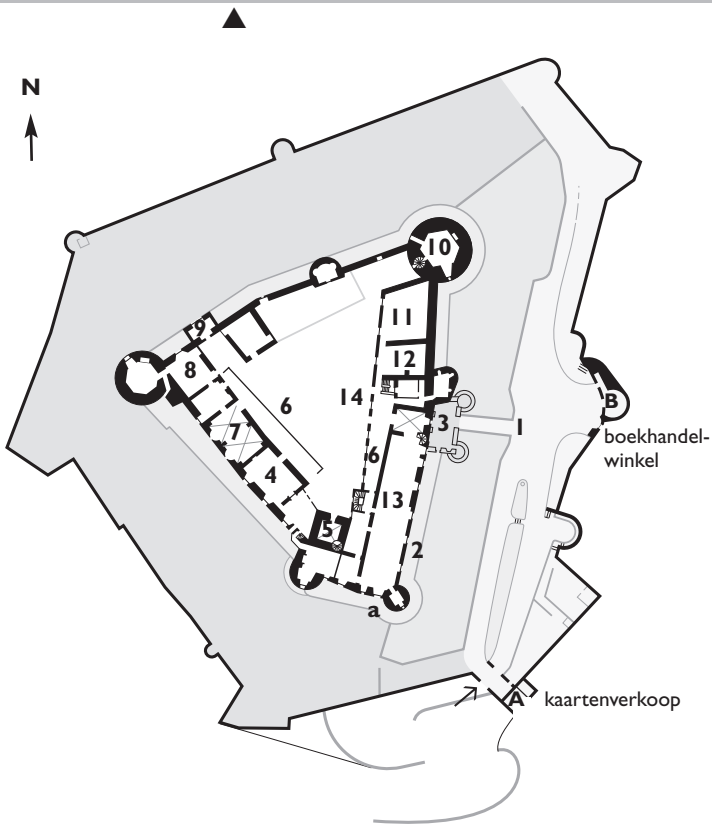
Het kasteel
in de
XIXde eeuw

lang in de Haut-Quercy gevestigd zijn. Het kent de glorie en luister van de grote herenhuizen en wordt in de XVIIIde eeuw verlaten. In 1851

brandt het woongedeelte gedeeltelijk af. Jean Mouliérat, operazanger (1853-1932) koopt het in 1896, redt het van verval en geeft het een nieuwe geest en toekomst. Kort voor zijn dood schenkt hij het aan de Franse staat.

De geboorte van Castelnau

Jean Mouliérat had de wens en de wil om het kasteel van Castelnau, vergeten en vervallen, zijn vroegere luister terug te geven. De smaak van de zanger, nauw aansluitend aan operadecors met historische onderwerpen, komt hier tot ontplooiing. Zijn restauratiewerkzaamheden hebben het monument behouden en getuigen van de volharding van de neogotiek aan het begin van de XXste eeuw.

Het kasteel bezit een eerste verdedigingslijn van 250 m lang met zes halfronde torens en drie voorliggende bastions, die worden versterkt door de voor karren geschikte poort die uitgerust was met een valhek en een ploertendoder*.

- 1 De concentrische **lice***, een doorgangsruijnt die is vrijgelaten tussen de buitenmuur en de diepe droge slotgracht aan de westkant.
- 2 De **kraag** is aan het einde van de XVde eeuw toegevoegd om de basis van de courtines en torens te verstevigen. Dankzij de gewelfde kazematten* en een hoger gelegen platform voor het gebruik van vuurwapens, konden de verdedigers van het kasteel het buitentalud* van de gracht overwinnen.

In sommige schietgaten zijn de ringen* en roeden* om het schieten te vereenvoudigen nog aanwezig. De twee vuurniveaus zijn te bereiken via een **deur -a-** die later in de voet van de toren, aan de zuidoostkant werd geopend. Ze zijn via een stenen trap met elkaar verbonden.

- 3 De **ingangspoort**. De vierhoekige ingangspoort, met machicolis* en de gleuven van het valhek, wordt beschermd door een ophaalbrug (in de XVIIIde eeuw vervangen door een vaste brug). Ervoor stonden twee ronde torens, die half zijn afgebroken in de XVIIde eeuw.
- 4 De **woontoren**. Dit woongedeelte van ijzerhoudende steen is het oudste bouwwerk op deze plek. Het is rechthoekig en heeft vijf verdiepingen. De verdieping met de aula wordt verlicht door elegante ramen met zuiltjes. Dit is een mooi voorbeeld van paleisbouwkunst in de Romeanse traditie, uit de eerste helft van de XIIIde eeuw.
- 5 De **donjon** en belangrijkste toren wordt in de XIIIde eeuw opgetrokken. Hij domineert de plek met zijn dertig meter hoogte. Een ingang deur met een gotische boog bevond zich zes meter boven de grond. Een andere deur was vanaf de tweede verdieping te bereiken en gaf toegang tot een houten galerij, waarvan de positie nog zichtbaar is aan de duivengaten*. De donjon is een verdedigingswerk zonder woonfunctie, zonder comfort, maar is toch behouden tijdens de werkzaamheden in de XVIIde eeuw, als getuige van de macht van de heer.
- 6 De **middeleeuwse woongedeelten**. Al in de XIVde eeuw worden het gebouw tegen het woongedeelte, de oostelijke toegangstoren en het eerste aangebouwde woongedeelte gebouwd. In de tweede helft van de XVde eeuw worden twee woongedeelten in het verlengde ten noordwesten en zuidoosten opgetrokken. Elk gebouw krijgt een weergang, machicolis* en ronde torens.

- 7 De **kasteelkapel** maakt deel uit van de bouwwerken uit de XIVde eeuw. Zij bestaat uit twee traveeën met spitsbogen. Op de sluitstenen zijn de wapens van de familie Castelnau te zien. Jean Mouliérat heeft de oorspronkelijke deur vervangen door een gotische opening uit Carennac, in het departement Lot. De geschilderde versiering is bijna geheel verdwenen maar de gotische meubels hebben de eeuwen overleefd.
- 8 De **voormalige keuken** dateert uit de XVIIde eeuw. Deze ruimte is nu gewijd aan exposities en geeft toegang tot het grote balkon.
- 9 Het **erebalkon** waarop een grote pronkgalerij op uitkwam, is een elegant overblijfsel van de verfraaiing uit de XVIIde eeuw.
- 10 De **artillerietoren** of militaire toren is de indrukwekkendste van de drie hoektorens. Deze wordt in de XVde eeuw gebouwd. De uitzonderlijke diameter van meer dan veertien meter, de schietgaten en kanongaten op vijf verdiepingen hebben voor deze bijnaam gezorgd. Drie zalen met ramen met coussièges*, schouwen en latrines, bestemd voor bewoning, bevinden zich boven de twee verdiepingen met schietopeningen. Vanaf het boventerras heeft u een panoramisch uitzicht over de Limousin in het Noorden en de Auvergne in het Westen.
- 11-13 De **gewelfde zuilengang** leidt naar de binnenplaats en herbergt een gedeelte van de beeldencollectie van Jean Mouliérat (zie achterzijde).
- 14 **Vertrek van de rondleiding** met gids door de appartementen van Mouliérat.